

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни

«Страховий менеджмент»

**обов'язкових компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

**072 Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних, соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 протокол від 12.08.2024 р. № 10

Розробник: професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 ХНУВС, д.ю.н., професор Кириченко Юлія Миколаївна

Рецензенти:

- Єрофеев Л.В. – доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, к.ю.н., доцент;
- Жорнокуй Ю.М. – завідувач кафедри цивільного права та процесу ННІ № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

**1. Розподіл часу навчальної дисципліни за
темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту.	18	2	4	0	0	9	
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.	18	4	6	0	0	10	
Тема 3. Планування у страховій діяльності.	18	6	4	0	0	11	
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.	18	2	6	0	0	10	
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі .	18	2	4	0	0	11	.
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.	18	2	6	0	0	11	
Тема 7. Урегулювання страхових претензій.	18	4	4	0	0	10	.
Тема 8. Управління грошовими потоками страховика.	18	4	6	0	0	11	
Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика.	18	2	4	0	0	10	
Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.	18	2	4	0	0	9	
Всього за семестр № 2:	180	30	48	0	0	102	екзамен

(заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту.	18	2	0	0	0	15	
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.	18	0	2	0	0	16	
Тема 3. Планування у страховій діяльності.	18	2	0	0	0	16	
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.	18	0	0	0	0	16	
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі.	18	2	2	0	0	16	
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.	18	0	2	0	0	16	
Тема 7. Урегулювання страхових претензій.	18	2	0	0	0	16	
Тема 8. Управління грошовими потоками страховика.	18	2	2	0	0	16	
Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика.	18	2	0	0	0	16	
Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.	18	2	0	0	0	15	
Всього за семестр № 2:	180	14	8	0	0	158	екзамен

3. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту

Семінарське заняття: Стан і перспективи розвитку страхового ринку України.

Навчальна мета заняття: закріпити знання стосовно сутності страхового менеджменту його історичних етапів та передумов виникнення; вивчити структуру та функції страхового менеджменту та основні принципи управління страховою компанією.

Час проведення 4 години.

Навчальні питання:

1.1 Страхування як особливий вид підприємницької діяльності. Зміст державного нагляду за страховою діяльністю. Стан і перспективи розвитку страхового ринку України.

1.2 Законодавство України у сфері страхування. Зміст пакета документів і процедура реєстрації страхових організацій, їх філій і представництв. Ліцензування страхової діяльності. Вимоги до здійснення страхової діяльності. Порядок ліквідації страхової компанії.

1.3 Сутність і завдання страхового менеджменту. Структура та функції страхового менеджменту. Принципи управління страховою компанією. Особливості страхового менеджменту. Удосконалення управління в страхових організаціях як важлива умова їх розвитку й підвищення ефективності діяльності. Активізація використання зарубіжного досвіду в розбудові механізму управління страховими компаніями.

Методичні вказівки:

1. Охарактеризуйте страхування як вид підприємницької діяльності.
2. Назвіть особливості діяльності страхової компанії.
3. Які зміни відбувалися у законодавчому регулюванні страхової діяльності в Україні?
4. Якою є головна ознака поділу страхових компаній на ринку?
5. У чому полягає зміст державного нагляду за страховою діяльністю?
6. Визначте сутність страхового менеджменту.
7. Структура страхового менеджменту.
8. Як відбувається створення страхових компаній?
9. Які особливості ліцензування страхової діяльності?
10. Дайте характеристику етапів життєвого циклу страхової компанії?
11. У чому полягають особливості антикризового управління страхової компанії?

Теми рефератів

1. Сутність і призначення страхового менеджменту.
2. Функції, принципи і методи страхового менеджменту.
3. Законодавство України у сфері страхування.

4. Місце і роль страхування, як засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Література: 1-9.

Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією

Семінарське заняття: Аналіз ресурсного потенціалу, організаційноправових форм та організаційних структур страхових компаній України.

Навчальна мета заняття: опанувати філософію та концепції ресурсного потенціалу, сутність та принципи його структури й органів управління страховою організацією.

Час проведення 6 годин (заочна – 2 год.).

Навчальні питання:

2.1 Склад і структура ресурсного потенціалу. Оцінювання наявного потенціалу страховика та ефективності його використання.

2.2 Кадрове забезпечення страхових організацій. Підбір працівників, їх адаптація й підвищення кваліфікації. Сутнісна характеристика мотивації персоналу як функція страхового менеджменту.

2.3 Загальні збори акціонерів. Наглядова рада. Рада директорів. Ревізійна комісія. Внутрішній аудитор. Виконавчі органи управління страховою організацією. Відповідність функцій органів управління страхових компаній принципам корпоративного управління.

2.4 Організаційна структура страховика. Структурні підрозділи. Посадові інструкції працівників. Дирекції, регіональні управління, філії, центри страхових послуг, відокремлені робочі місця й представництва страховиків. Принципи побудови структури управління страховою організацією. Вибір раціональної структури управління.

Методичні вказівки:

1. Дайте визначення терміна «ресурсний потенціал».
2. Назвіть складові ресурсного потенціалу страховика.
3. Як можна оцінити ресурсний потенціал страхової компанії?
4. Як реалізується мотивація персоналу як функція страхового менеджменту?
5. Що входить до складу органів управління страховою компанією?
6. Які функції виконують наглядова рада та рада директорів?
7. Назвіть структурні підрозділи страхової компанії.

Теми рефератів

1. Етапи створення і організації діяльності страхової компанії в Україні
2. Організаційна структура управління страховою організацією.

Література: 1-9.

Тема 3. Планування у страховій діяльності

Семінарське заняття: Бізнеспланування страхової діяльності.

Навчальна мета заняття: визначити заходи щодо планування у страховій діяльності, розробити бізнес-план страхової компанії.

Час проведення 4 години.

Навчальні питання:

3.1 Основні засади стратегічного управління. Процес розроблення стратегії: елементи стратегічного вибору, формування стратегічних цілей, оцінювання стратегічної ситуації. Інноваційна спрямованість стратегії розвитку. Аналіз альтернатив і вибір стратегії.

3.2 Проведення SWOT аналізу під час розроблення стратегії страховика. Врахування економічних, соціальних і політичних передумов розвитку страхової організації. Методи розроблення стратегічного плану. Класифікація бізнеспроцесів для планування і прогнозування. Часовий аспект стратегії. Оцінювання необхідних ресурсів та ризиків страхової діяльності.

3.3 Необхідність і призначення бізнес-плану страховика. Структура бізнесплану та характеристика його окремих розділів. Порядок опрацювання, розгляду й затвердження бізнес-плану. Технології опрацювання та реалізації бізнес-плану. Процес бюджетування в страховій організації.

Методичні вказівки:

1. Що є змістом стратегічного управління страхової компанії?
2. Як формується стратегія страховика?
3. Які проблеми виникають у страхових компаній України під час розроблення стратегії?
4. Назвіть основні бізнес-процеси страхової компанії.
5. Як забезпечується бізнес-планування страхової компанії?
6. У чому полягають відмінності процесу бюджетування та контролінгу страховика?

Теми рефератів

1. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.
2. Основи бізнес-планування страхової діяльності. Структура бізнес-плану страховика.
3. Вимоги до оперативного та стратегічного планування страхової діяльності.

Література: 4-9.

Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту

Семінарське заняття: Системи управління відносинами з клієнтами.

Навчальна мета заняття: визначити сутність різних моделей корпоративної соціальної відповідальності, узагальнити особливості формування різних моделей корпоративної соціальної відповідальності.

Час проведення 6 годин.

Навчальні питання:

4.1 Інформація як основа комунікацій. Сутність та елементи комунікацій в страховій організації. Зовнішні та внутрішні комунікації. Етапи комунікаційного процесу.

4.2 Комунікативна політика страхової компанії. Публікація звітності. Взаємовідносини страховиків із засобами масової інформації.

4.3 Необхідність інформаційного забезпечення для ефективної діяльності страхової компанії. Автоматизована інформаційна система страхової компанії: завдання, цілі, механізм функціонування. Формування баз даних і управління їх використанням.

4.4 Персоніфікований облік договорів страхування життя. Особливості збору та оброблення персональних даних фізичних осіб. Особливості електронної бази даних з автотранспортного страхування. Системи управління відносинами із клієнтами.

4.5 Страхова статистика та бухгалтерська звітність як складові інформаційного забезпечення. Комерційна таємниця та методи її забезпечення у страхових компаніях.

Методичні вказівки:

1. У чому полягає мета комунікацій?
2. Назвіть етапи комунікаційного процесу.
3. Охарактеризуйте зовнішні комунікації страховика.
4. Як відбувається персоніфікований облік договорів страхування життя?
5. Яке призначення автоматизованої інформаційної системи у діяльності страхової компанії?
6. Яка роль страхової статистики у страховому менеджменті?
7. Як забезпечується страховою компанією комерційна таємниця?

Теми рефератів

1. Інформаційні потоки управлінської діяльності страховика.
2. Інформаційні технології у страхуванні.
3. Використання мережі Internet у страховій діяльності.

Література: 4, 5, 8.

Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі**Семінарське заняття:** Сегментування і вибір цільових ринків

Навчальна мета заняття: вивчити основні підходи до організації сучасних служб маркетингу, визначити завдання, види та форми маркетингових досліджень у страхуванні, місце маркетингової служби в управлінні страховою організацією та визначати переваги та недоліки різних каналів продажу страхових послуг, розробити рекламний план з урахуванням бюджету рекламної компанії.

Час проведення 4 години (2 год.).

Навчальні питання:

5.1 Сутність і завдання страхового маркетингу. Маркетингова служба страховика, її функції та організація роботи. Взаємодія служби маркетингу з іншими підрозділами страховика.

5.2 Маркетингові дослідження в страхуванні: завдання, види та форми. Аналіз ринкової ситуації та конкурентного середовища. Сегментування і вибір цільових ринків. Методи збору та аналізу інформації про споживачів страхових послуг та конкурентів. Методи вивчення попиту на страхові послуги.

5.3 Маркетингова стратегія страхової компанії. Зміст плану маркетингу та його спрямованість на вдосконалення асортименту та якості страхових послуг.

5.4 Страховий продукт. Якість страхового продукту. Розроблення (модифікація) страхового продукту.

5.5 Побудова ефективної системи продажів: канали збуту та мотивація співробітників і агентів. Реалізація заходів щодо підвищення ефективності роботи каналів збуту. Рекламна підтримка продажів.

Методичні вказівки:

1. Розкрийте сутність страхового маркетингу.
2. Назвіть види маркетингових досліджень.
3. Поясніть відмінність страхового продукту від страхової послуги.
4. Розкрийте сутність якості страхового продукту.
5. Як забезпечується якість страхової послуги?
6. Наведіть зміст плану маркетингу.
7. Послідовність розробки (модифікації) страхового продукту.
8. Як визначається ефективність системи продажів?
9. Як відбувається рекламування страхової діяльності?

Теми рефератів

1. Сутність та значення страхового маркетингу
2. Маркетингова стратегія страхової компанії
3. Маркетингові дослідження в страхуванні.

Література: 4, 5, 8.

Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.

Семінарське заняття: Ризикоутворюючі фактори.

Навчальна мета заняття: проаналізувати ознаки ризиків, що можуть бути прийняті на страхування, дослідити принципи побудови страхових тарифів та механізми їх розрахунку.

Час проведення 6 годин (2 год.).

Навчальні питання:

6.1 Сутність поняття «ризик». Значення терміна "ризик" у страхуванні. Класифікації ризиків, що використовуються у страховій діяльності. Ознаки ризиків, що приймаються на страхування. Ризикоутворюючі фактори.

6.2 Сутність і завдання андерайтингу. Андерайтинг як бізнес-процес. Селекція і антиселекція ризиків. Методи оцінювання рівня ризиків. Визначення умов договорів страхування. Контроль за ризиком під час дії договорів страхування.

6.3 Тарифікація страхових послуг. Структура страхового тарифу. Тарифна політика та її цілі. Методичні підходи до здійснення актуарних розрахунків. Принципи диференціації тарифних ставок.

Методичні вказівки:

1. Дайте визначення поняттю "ризик"?
2. Як класифікуються ризики у страховій діяльності?
3. Які ризики можуть бути прийняті на страхування?
4. Охарактеризуйте сутність ризикоутворюючих факторів. Наведіть приклади.
5. Що входить до андерайтингу як бізнес-процесу страховика?
6. Які існують методи оцінювання рівня ризиків?
7. Як визначається страхова премія за договором страхування?
8. Поясніть сутність антиселекції ризиків.
9. Розкрийте зміст тарифікації страхових послуг.
10. Поясніть зміст елементів структури страхового тарифу.
11. Які принципи покладені у побудову тарифної політики страховика?

Теми рефератів

1. Класифікація ризиків у страхуванні.
2. Ризик-менеджмент як система управління ризиками страховика.
3. Управління тарифною політикою в страхових організаціях.

Література: 4, 5, 7, 8.

Тема 7. Урегулювання страхових претензій

Семінарське заняття: Заходи протидії шахрайству у страхуванні.

Навчальна мета заняття: визначити порядок урегулювання збитків у різних видах страхування та основні підходи до оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Час проведення 4 години.

Навчальні питання:

7.1 Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Експертиза страхового випадку.

7.2 Порядок та строки урегулювання збитків. Розрахунок і документальне оформлення страхової виплати. Особливості страхових виплат за договорами страхування життя. Особливості врегулювання страхових претензій під час надання послуг асирансу.

7.3 Сутність управління страховими виплатами. Інструменти зменшення витрат на страхові виплати. Відмова у страховій виплаті та її оскарження.

7.4 Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Контрибуція в сфері страхування. Заходи протидії шахрайству у страхуванні.

7.5 Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Роль служби безпеки у врегулюванні страхових претензій.

Методичні вказівки:

1. Назвіть етапи врегулювання страхових претензій.
2. Які дії страхувальника в разі настання страхового випадку?
3. Яку роль відіграють аварійні комісари у врегулюванні збитків?

4. Що входить до процедури експертизи страхового випадку?
5. Як розраховується страхова виплата?
6. У чому полягають відмінності в урегулюванні збитків у різних видах страхування?
7. Які існують можливості для застосування регресних позовів у страхуванні?
8. Укажіть інструменти зменшення витрат на страхові виплати.
9. Охарактеризуйте роботу служби врегулювання претензій.

Теми рефератів

1. Сутність страхової претензії, мета діяльності служби врегулювання страхових претензій та склад її працівників.
2. Завдання служби врегулювання страхових претензій, результати роботи служби врегулювання страхових претензій.
3. Мета, завдання та порядок страхового розслідування, вимоги цедента до цесіонарія при врегулюванні страхових претензій.
4. Етапи врегулювання страхових претензій, основні проблеми врегулювання страхових претензій між перестраховальником і перестраховиком та шляхи їх вирішення.

Література: 3-8.

Тема 8. Управління грошовими потоками страховика

Семінарське заняття: Формування резервів страховика.

Навчальна мета заняття: охарактеризувати сутність та види грошових потоків страхової організації, дослідити фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях та порядок оподаткування страховиків, а також визначити особливості грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Час проведення 6 годин (заочна 2 год.).

Навчальні питання:

8.1 Грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат. Класифікація грошових потоків страхових організацій за видами діяльності. Види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний. Фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях.

8.2 Поняття та склад технічних резервів. Резерв незароблених премій. Резерви збитків. Резерв коливань збитковості. Резерв катастроф. Оцінювання частки перестраховика у технічних резервах.

8.3 Надходження від страхової діяльності: страхові платежі, комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування, частки страхових виплат і відшкодувань від перестраховиків, повернені суми з резервів збитків та централізованих страхових резервних фондів. Порядок визначення заробленої страхової премії.

8.4 Витрати страховика на здійснення страхової діяльності: страхові виплати, перестраховування, відрахування в централізовані страхові резервні фонди та в технічні резерви інші, ніж резерв незароблених премій, витрати на

ведення справи. Проблеми оптимізації витрат на ведення справи. Менеджмент витрат страховика.

8.5 Інвестиційна діяльність страховика, її напрями. Управління інвестиційним портфелем та оцінювання його ефективності. Розміщення коштів страхових резервів, зміст його державного регулювання. Напрями інвестування тимчасово вільних коштів страховика.

8.6 Розрахунок прибутку страховика. Показники рентабельності. Особливості оподаткування страхових операцій. Розподіл чистого прибутку. Вільні резерви страховика. Виплата дивідендів.

Методичні вказівки:

1. Що є грошовим потоком у страхуванні?
2. Як класифікуються грошові потоки страхових організацій?
3. Що входить до складу технічних резервів?
4. У чому полягають особливості грошових потоків в операційній діяльності страховика?
5. Що входить до складу доходів від страхової діяльності?
6. З чого складаються витрати страховика?
7. Які існують напрями та обмеження розміщення страхових резервів?
8. У чому полягають особливості оподаткування страховика?
9. Розкрийте зміст показників рентабельності страхової діяльності.
10. Як розподіляється прибуток страховика?

Теми рефератів

1. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.
2. Вимоги до оперативного та стратегічного планування страхової діяльності.
3. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні.

Література: 3, 4, 7.

Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика

Семінарське заняття: Система управління ризиками страховика.

Навчальна мета заняття: визначити фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, виявити вплив тарифної політики страховика на фінансові результати та роль перестраховувальних програм у збалансуванні страхового портфеля, проаналізувати склад страхових резервів, розраховувати величину резерву незароблених премій. Час проведення 4 години.

Навчальні питання:

9.1 Поняття фінансової надійності, стійкості та платоспроможності. Умови забезпечення платоспроможності: статутний капітал, гарантійний фонд, страхові резерви, перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом.

9.2 Система управлінських заходів щодо підвищення рівня платоспроможності страховика. Структура активів і пасивів страховика. Вплив тарифної політики страховика на фінансову стійкість. Роль перестраховування у

збалансуванні страхового портфеля. Вибір перестрахового покриття. Вплив структури розміщення та інвестування коштів страхових резервів на забезпечення платоспроможності страхової організації.

9.3 Сутність управління ризиками. Мета, основні принципи та етапи управління ризиками. Класифікація ризиків діяльності страхової компанії. Стратегія управління ризиками. Система управління ризиками страховика. Розподіл функцій та відповідальності під час реалізації процесу управління ризиками. Виявлення та оцінювання ризиків страховика. Методи управління ризиками. Механізм забезпечення платоспроможності у системі управління ризиками.

9.4 Класифікація методів оцінювання стійкості та платоспроможності. Оцінювання фінансової надійності за методикою Нацкомфінпослуг (тести раннього попередження). Стрес-тестування страховиків. Власне оцінювання ризиків і платоспроможності в системі управління ризиками страховика.

Методичні вказівки:

1. Що є фінансовою надійністю страховика?
2. Поясніть взаємозв'язок понять фінансова надійність, стійкість та платоспроможність.
3. Які існують умови забезпечення платоспроможності?
4. Які вимоги до статутного капіталу страховика?
5. Як впливає тарифна політика страховика на його фінансову стійкість?
6. Поясніть роль перестраховування у збалансуванні страхового портфеля.
7. Охарактеризуйте сутність процесу управління ризиками страховика.
8. Як оцінюється платоспроможність страховика?
9. Що входить до тестів раннього попередження страховика?
10. Чим відрізняються тести раннього попередження від стрестестування в перевірці рівня надійності страхової компанії?

Теми рефератів

1. Податковий менеджмент страхової діяльності.
2. Управління інвестиційним портфелем страхової компанії.
3. Управління капіталом страхової компанії.
4. Управління фінансовим станом страховика.

Література: 4-8.

Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях

Семінарське заняття: Ідентифікація осіб, що здійснюють фінансові операції.

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне бачення системи фінансового моніторингу на страховому ринку України, виявити фінансові операції, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом та оволодіти навичками правильного

застосування норм законодавства, які регулюють здійснення фінансового моніторингу на страховому ринку. Час проведення 4 години.

Навчальні питання:

10.1. Фінансовий моніторинг і його завдання у запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Дії, які належать до легалізації (відмивання) доходів.

10.2. Система фінансового моніторингу: первинний (внутрішній) та державний (зовнішній) рівень. Страхові компанії як суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Завдання та обов'язки суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Суб'єкти державного фінансового моніторингу: повноваження, права та обов'язки.

10.3 Ідентифікація осіб, що здійснюють фінансові операції. Фінансові операції страхової організації, які підлягають внутрішньому та обов'язковому фінансовому моніторингу.

10.4 Призначення працівника, відповідального за проведення первинного фінансового моніторингу. Вимоги до його кваліфікації та забезпечення відповідного навчання. 10.5 Програма та правила проведення фінансового моніторингу.

Методичні вказівки:

1. У чому особливості фінансового моніторингу страхових компаній?
2. Як побудована система фінансового моніторингу?
3. Що входить до завдань та обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу?
4. Які існують вимоги до фахового рівня спеціалістів із фінансового моніторингу?
5. Які фінансові операції страхової компанії підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу?
6. Укажіть фінансові операції страхової компанії, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу?

Теми рефератів

1. Сутність фінансового контролю страхових організацій, його необхідність та значення.
2. Правове забезпечення фінансового контролю страховиків в Україні.
3. Зовнішній фінансовий контроль страхових організацій.
4. Внутрішній фінансовий контроль страховиків.
5. Фінансовий моніторинг страхових організацій.
6. Контроль платоспроможності страховиків згідно директив ЄС.

Література: 4-8.

4. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
6. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
7. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
8. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

Додаткова:

9. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. - К.:ЦУЛ, 2012.-64 с.
10. Борисова В.А. Організаційно-економічний механізм страхування / В. А. Борисова, О. В. Огаренко – Суми: Вид. "Довкілля", 2011. – 196с.
11. Бريدун Є.В. Страхова справа. – Ірпінь: АДПС України, 2010. –108 с.
12. Говорушко Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: Монографія/ Т. А. Говорушко. – К.:ЦУЛ, 2013. – 168 с.
13. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / За ред. Т. М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2010. - 124 с.
14. Страхування: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц.-Львів: ЛКА, 2012. -148 с.
15. Страхування: Навч.-метод. посіб. /За заг. ред О.О. Гаманкової.- К.: КНЕУ, 2010. - 120 с.
16. Теребус О. М. Страхові послуги: Навч.-мет. матеріали для студ. – Тернопіль: ТАНГ, 2012. - 168 с.

17. Чернявський С.С. Протидія шахрайству у сфері страхування автотранспорту: навч. посіб.: рекомендовано МОН України / С.С. Чернявський, В.Г. Гриценко, І.В. Ішук.– Київ: Хай-Тек Прес, 2011.– 184 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua – Офіційний портал Верховної Ради України
2. www.kmu.gov.ua – Урядовий портал.
3. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
4. www.library.ukma.kiev.ua – е-каталог наукової бібліотеки НАУКОВА БІБЛІОТЕКА Національного університету "Києво-Могилянська академія".